

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΕΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

10
1913

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΜΗΤΡΟΦΑΝΟΥΣ ΚΡΙΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΠΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ ΚΟΥΕΚΚΙΟΝ

Ἐν τῷ λατινικῷ κώδικι τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Μονάχου Camer. Vol. 15 φ. 176^a περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἐξῆς μετὰ τινῶν διασθεσμάτων σχέδιον αὐτογράφου ἐπιστολῆς τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου.

Χάριν καὶ ἔλεος παρὰ τοῦ ἐνὸς τριεποστάτου καὶ ὁμοουσίου θεοῦ.

Εἰκόηκτιν οἱ ὀφείλοντες ἐνεχύρον παρτιθέναι τοῖς δανεισταῖς ὑπὲρ τοῦ δανείου. Ἴν' εἴ τι ἀντίξουν αὐτοῖς τυμὴν, ἔχοιεν οἱ δανείσκοντες ὃ ὕθεν ἀνγκτήσαιντο τὸ καταβλήθην. Εἰ δέ τι κειμήλιον μὴ ἢ τοῖς ὀφειλέταις τοῦ δανείου ἀντάξιον ἢ ἂν ἐνεχυράσωνται, χειρογράφοις βούλονται τῆς ὀφειλῆς ἐμπεδοῦν, δι' ὅν οἱ χρήσται τοῦς ὀφείλοντας εἴτε ἀναβαλλομένους τὴν ὀφειλὴν εἴτε καὶ ἀρνούμενους ταύτην (εἰ τῶν κακίστων τυγχάνουσιν ὅντες) ἔχοιεν ἀλέγγειν τι καὶ ἀνγκάζειν πρὸς τὴν ἀπότισιν. Ἐγὼ δὲ, ἄνερ περιφανέστατε καὶ ἐξοχώτατε, κύριε Γρηγόριε Κουέκκιε, ἐν ἱατροῖς λαμπρότατε, ἐπειδὴ πλείστης εὐνοίας ἐφθην ἀπολειλυκῆς πρὸς τῆς σῆς ἐνδοξότητος, πλείστην τε φροντίδα ὑπὲρ ἐμοῦ ἔδω, αὐτὸς καταβάλλου, ὥπως τὴν τε ἀποθσάν μοι ὑγιεῖαν ἀνακαλέσῃς καὶ τὴν ἐνοθσαν διασώσῃς (ταῦτα γάρ ἐστι περὶ ἃ ἢ φιλόνηρωπος ὑμῶν τέχνη καταγίνεται) κἀντεῶθεν πολλῆς εὐχαριστίας ὀφειλέτης ἐγενόμην, οὗτ' ἀποδοῦναί σοι τὸ ὄφλημα οἷός τέ εἰμι (πόθεν γάρ; ξένος καὶ ὁδοιπόρος τυγχάνων;) οὐ κειμήλιον ἐνεστὶ μοι ἢ ἂν ἐνεχυράσαιμι εἰς ἀσφάλειαν τοῦ ὄφλήματος· ταυτηὶ δὲ τῷ χειρογράφῳ πασίδηλον ποιῶμαι πλείστας χάριτας ὀφείλειν σοι, ἄς

7. Μετὰ τὸ χρήσται ἔπαται εἴσα διαγεγραμμένον 8. Τὸ πρῶτον ἐγρῶφη ἀρνούμεντ εἴτε δὲ διασθεσθέντων τῶν γραμμάτων μετ' ἐγρῶφη μένουσ αὐτός

13. ἤδη ^ακατεβάλλου ἀποθσαν 14. Τοῦ ἀνακαλέσῃς προηγεῖσα διασώσῃ: διαγεγραμμένον 15. καταγεται 16. οὐ γράφοντος πρόθερον οὗτε 18. ταῦτι δὲ τῷ (διαγεγραμμένῳ) ταυτηὶ

E. V. M. P. S. K. T. I. I.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ἀρνήσασθαι με οὐποτ' ἂν ἐάσῃ· ἀλλὰ ἴσως ἢ ὑπέρθεσις τῆς ἀποτίσεως μακροτέρα τοῦ θέοντος γένηται, τοῦθ' ὡςπερ τις δεινός καὶ ἀδέκαστος δικαστής βιάσεται με πρὸς ἀνταπόδοσιν.

Ἴνα δὲ καυτός τῆν ἐμὴν πρὸς σε εὐνοϊαν ἴδῃς, ἀκίβδηλον οὐσαν, καὶ ἔξω πάσης σκηνῆς καὶ φεινάκης τουτὶ τὸ ἔπος, τὸ σμικρὸν ἢ καὶ εὐτελές, ὅπερ εἰς τὴν ἐκδοθησομένην σοι, ὅσον οὐπω, ἀνατομικὴν ἐποιησάμην, ἀρκούντως εἴμαι, τοῦτο παραστήσει· ὃ τεκμηρίον χροῖμενος, τοῦ εἰς ἀεὶ ἀγαπᾶν με μὴ λήξῃ.

Ἐρωμένως μοι διαδιώγῃς καθ' ἑκάτερον τὸν ἄνθρωπον ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ ἐν τῆς ὑπεραγίας Τριάδος, τῷ θεανθρώπῳ καὶ τῷ μόνῳ Λωτήρι ἡμῶν. Ἐν Νωριμβέργῃ. Ἔτει τῆς τοῦ θεοῦ πατρὸς καταλλαγῆς, ἀρχῆ¹. Μεταγεινιῶνος ε" Ἰσταμένου.

«Τῆς ἐξοχότητος ὅλος ὡς αἶδας

Μητροφάνης ἱερομόναχος ὁ Κριτοπούλος ὁ ἐκ Βερόϊας τῆς Μακεδονίας».

15

Ἡ ὀπισθεν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης σελὶς εἶνε ἄγραφος. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ σελίδι (φ. 177^α) φέρεται ἡ ἐπιγραφὴ ἣδε· «Εἰς τὸν πολυμαθέστατον καὶ ἐνδοξότατον κύριον Γρηγόριον τὸν Κουέκιον, Διδάσκαλον τῆς ἱατρικῆς τέχνης περιφανέστατον, ἐμόν τε φίλον καὶ σπουδαστὴν φιλανθρωπότατον¹».

Εἶτα δ' ἔπονται αἱ λέξεις *Κρυπτάδια φθιμένου καὶ νεκροῦ* ἀποτελοῦσαι τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπομένου ἐπιγράμματος, διαγεγραμμένοι, καὶ κατόπιν ἐπακολουθεῖ τὸ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Κριτοπούλου μνημονευόμενον ἐπίγραμμα, ἔχον ὧδε·

Κρυπτάδια² φθιμένου καὶ νεκροῦ σώματος, εἰ σὺ

εἰδέμενοι βούλει, τήνδε λάβε γλυκερὴν

Καὶ νεοτευχῆ, ὦ φίλε, βιβλίον, τὴν σοφίης καὶ

τέχνης ἐργοπόνου ἔμπλεον³, ἧ σε τάδε

1. οἴποι' ἂν ἐάσῃ 2. ὡςπέθ 3. ἀνταπόδοσιν 4. καυτός εἶδης, ἀκίβδηλον 5. φεινάκης, τουτὶ 6. Μετὰ τὸ ἀνατομικὴν ἔπατα βιβλ

(ἀρχὴ τῆς λέξεως βιβλίον) διαγεγραμμένον 11. Αἱ λέξεις Ἐν Νωριμβέργῃ-ἀρχῆ¹ διαγεγραμμένοι διὰ πλαγίας γραμμῆς 12. Τῆς λέξεως Ἰσταμένου προηγείται φθιόντος διαγεγραμμένον 14. Τὸ μὲν Μητροφάνης γεγραμμένον διὰ M καὶ βραχυγραφίας ης ἄνωθεν αὐτοῦ, ἡ δὲ λέξις ἱερομόναχος μονοκονδυλικῶς

1) Τοῦ φιλανθρωπότατον προτάσσεται εἰλ (ἀρχὴ τοῦ ἐπιθέτου εἰλικρινῆ ἢ κίλικρονέστατον) διαγεγραμμένον 2) Κρυπτάδια 3) ἔπλεον

Ἄτρεκέως καταδείξει ἤμισι' εἰς χρόνον ἀδρὸν
 ἀλλ' εἰς μῆκος ὁδοῦ ἀτραποῦ σὺ βολιχῆς.
 Γρηγόριος δὲ πατήρ ὁ Κουέκκιος ἐπλετο τῆςδε
 ἰητρὸς πολλῶ φέρτατος ἢ δ' ἀγαθός.
 Τεῦδ' ἦτοι κλέος ἐστὶν ἕσον τ' ἐπικίδνεται ἠὼς
 σὺ πᾶσ' αἰ ἀρεταὶ ταῖς μετόπισθε σοφοῖς.
 Αὐτός σοι ἐστὶ λευκά καὶ σπληνά' τε, αἱματόεν τε
 ἢ παρ' θηλώσει¹, πάντα τε τᾶσφρα.

Μητροπότης ἱερομόναχος, ὁ Κριτόπουλος· ὁ ἐκ Βεῤῥόιας τῆς Μακεδονίας.

Ἐν δὲ φ. 177^b ἔπεται ἡ ἐπιγραφὴ ἄλλης ἐπιστολῆς τοῦ Κριτοπούλου ἔχουσα ὡδε· «Ἄνδρι πολυμαθεστάτῳ, σοφωτάτῳ τε καὶ ἐνδοξοτάτῳ, κυρίῳ Γρηγορίῳ τῷ Κουεκκίῳ, Διδασκάλῳ τῆς ἱατρικῆς τέχνης περιφανεστάτῳ, ἐμῷ τε φίλῳ καὶ σπουδαστῇ φιλανθρωποτάτῳ».

Ἐπεται δ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐν φ. 178, ἀλλὰ μόνον τὸ ἄνω ἡμῖου αὐτῆς σώζεται, ἐκπεσόντος τοῦ μετὰ τὴν διπλωσιν τοῦ φύλλου κάτω μέρους. Εἶνε δὲ τὸ σωζόμενον μέρος τὸ ἑξῆς·

«Χάριν καὶ ἔλεος παρὰ τοῦ ἐνός τριεποστάτου καὶ ὁμοουσίου θεοῦ.

«Οὐδεμία τῶν εἰς Νυρεμβέργην ἐλεύσεών μου οὕτως ἀηδῆς μοι ὑπῆρξεν, ὡς ἡ ἐσχάτη αὕτη, ἐπεὶ οὐκ ἐξεγένετό μοι ἄλλῃς καὶ καταθυ-
 5 μίως τῆς σῆς συνκνηστροφῆς καὶ γλυκυτάτης συλλαλιᾶς ἀπολαῦσαι ἐφ' ἧς ὡσπερ τὸ κέρδος διπλοῦν (τό γε εἰς μάθησιν ἦκον, καὶ εἰς ἡθῶν-κοσμιότητα) οὕτω καὶ ἡ ἀπὸ τούτου ἡδονὴ διπλῆ μοι προσγι-
 νεται· τσαύτη δὲ καὶ ἡ ζῆμία, ἀποτυγχάνοντι τῆς ἐφέσεως.

«Ἐπανήκον οὖν Ἄλτορφιάζε, ἀθυμῶν ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀσχάλλων,
 10 ὡς μηκέτι τῆς ἀθυμίας γαληνιᾶν δυναμένης. Ἐπὶ σοὶ δὲ κεῖται, ἢ ἡ πειθῶ ἐπικάθηται καθάπερ μέλιττα τοῖς ἐρπασμοῖς ἀνθεσι, τὸ νέφος τῆς ἀθυμίας διασχεδᾷσι διὰ μελιρρότων πρὸς με γραμμαίων, ἀνα-
 πληροῦντων μοι ὡσπερ τὴν ζῆμίαν· ὅπερ ὅτι ποιήσεις οὐκ ἀμφιδάλ-
 λω, καὶ συντόμως μέντοι· οὐ γὰρ ἀνέξῃ παρορᾶν με τῇ ἀθυμίᾳ κατα-
 15 βραπτίζεσθαι. Ἐμοὶ γὰρ εἰ καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ μετ' ὀλίγον σε ὀψέσθαι.

1 σπλήνα 2) δηλώσει ἐκ τοῦ δηλώσαι

10. γαληνιᾶν

12. μελιρρότων

14. παρορᾶν

καὶ τῆς ἐνούσης σοὶ σοφίης κατατροφῆσαι, χρηστάς ὑποτείνει μοὶ ἐλπίδας, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ διαστήματι οὐκ ἀπέχομαι εἰ μὴ καὶ διὰ γραμμάτων καρπῶμαι¹. Εἶπεν ὁ νομφίος παρ' ἡμῖν ἔστιν ὃν εἶγε ἀναμνήσεις² περὶ οὗ καὶ ἄλλοτε ἐφθην σοὶ εἰπὼν, τὰ μέγιστα

Περὶ τῶν ἀνωτέρω ἐκδοθεισῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κριτοπούλου οὔτε παρὰ τῷ Ἀνδρονίκῳ Δημητρακοπούλῳ¹, οὔτε παρὰ τῷ Γερασίμῳ Μαζαράκῃ², οὔτε παρὰ τῷ Μάρκῳ Ρενιέρῃ³ γίνεται λόγος. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἄγνωστος ὁ εἰς ὃν ἀπευθύνονται. Εἶνε δ' οὗτος ὁ ἱατρὸς Γρηγόριος Κουέκκιος (Quetsch), υἱὸς τοῦ ἐν Ἀλτόρφῃ Γεωργίου Κουεκκίου, καθηγητοῦ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης⁴ ἐν τῷ κατὰ τὸ 1623 εἰς Πανεπιστήμιον μεταβληθέντι Γυμνασίῳ τῆς Ἀλτόρφης, πολίσματος κειμένου εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι καὶ δύο χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς Νυρεμβέργης. Ἦτο δὲ ὁ Γρηγόριος Κουέκκιος μέλος τοῦ ἱατρικοῦ κολλεγίου τῆς Νυρεμβέργης καὶ ἱατρὸς τοῦ νοσοκομείου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀποθανὼν τῷ 1632⁵. Ὁρκεὶ δὲ ὁ Κριτόπουλος καθ' ὃν χρόνον ἐσπούδαζεν ἐν Ἀλτόρφῃ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς Γεωργίου Κουεκκίου, τῶν πρὸς ζωάρκειαν παρεχομένων αὐτῷ ὑπὸ τῆς Γερουσίας τῆς Νυρεμβέργης⁶.

Καὶ πότε μὲν ἐγράφη ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ δὲν γινώσκωμεν,

1) καρπῶμαι κατὰ διόρθωσιν ἀνωθεν τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος καρποῦσθαι

2) Μετὰ τὸ ἀναμνήσεις ἔπαται τῷ διαγεγραμμένον

¹ Δοκίμιον περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων Μητροφάνους τοῦ Κριτοπούλου. Ἐν Λειψίᾳ. 1870.

² Μητροφάνης Κριτόπουλος πικριάρχης Ἀλεξανδρείας κατὰ τοὺς κώδικας τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλας πηγὰς. Ἐν Καίρῳ. 1884.

³ Μητροφάνης Κριτόπουλος καὶ οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ φίλοι αὐτοῦ. Ἀθήνησιν. 1878.

⁴ Ὁ Γεώργιος Κουέκκιος ἐξέδωκε τῷ 1626 ἐν Νυρεμβέργῃ συγγραφὴν ἐπιγραφομένην *Dodecas orationum in Altorphiae Norimbergensium Universitate diversis temporibus habitarum*. Ἴδε περὶ τοῦ Γεωργίου Κουεκκίου καὶ *Dietselmair De Metrophane Critopulo huius Academiae quondam cive*. Ἐν Ἀλτόρφῃ. 1769 σ. 5 παρὰ Δημητρακοπούλῳ ἐνθ' ἀν. σ. 17. Ἠρδλ *Zedler Universal-Lexicon* Τόμ. Α', 1741, σ. 134.

⁵ *Zedler* ἐνθ' ἀν.

⁶ Ἴδε Δημητρακόπουλον ἐνθ' ἀν. σ. 17.

μὴ περιωθέντος τοῦ τέλους, ἐν τῷ ὑπῆρχε πιθανῶς ἡ χρονολογία, καθ' ἃ ἐν τῷ τέλει τῆς πρώτης. Ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις τοῦ σωζομένου μέρους ἀρκεῖ νὰ πείσῃ ἀριθῆλως, ὅτι πρέπει νὰ υπολάβωμεν αὐτὴν γραφείσαν καθ' ὃν χρόνον ὁ Κριτόπουλος διέτριβε μονίμως ὡς σπουδαστῆς ἐν Ἀλτόρφῃ, ἐξ ἧς ἦτο διὰ τὴν μικρὰν ἀπόστασιν εὐκόλως ἡ συχνὴ εἰς Νυρεμβέργην μετάβασις.

Ἡ δὲ πρώτη ἐπιστολὴ φέρει μὲν ὡς χρονολογίαν τὸ ἔτος *αχγϛ*, ἧτοι 1623· ἀλλ' ἡ χρονολογία αὕτη δὲν φαίνεται: συμπίπτουσα πρὸς ὅσα ἄλλοθεν γινώσκομεν περὶ τοῦ βίου τοῦ Κριτοπούλου. Καὶ δὴ τὸν μὲν Σκιρροφοριῶνα (Ἰούνιον;) τοῦ 1623 εὐρίσκειτο ἔτι ἐν Λονδίῳ¹, μόλις δὲ τῷ 1624 διεπεραιώθη ἐξ Ἀγγλίας εἰς Γερμανίαν²· μαρτυρεῖται δ' ὅτι εἰς τὸ ἀριστάτον πανεπιστήμιον τῆς Ἀλτόρφης ἐνεγράφη τῇ 8 Νοεμβρίου 1625³. Δὲν εἶνε λοιπὸν πιθανὸν νὰ ἐγράφη ἡ πρώτη ἐπιστολὴ τῷ 1623. Οὗτος δὲ φαίνεται: νὰ εἶνε ὁ λόγος δι' ὃν βλέπομεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ διαγεγραμμένην τὴν χρονολογίαν, εἰ καὶ εἶνε ἀληθῶς παράδοξον πῶς ἠδύνατο νὰ γείνη τοῦτο ἐν γράμματι αὐτογράφῳ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σχεδίῳ σωζομένῳ μέχρις ἡμῶν. Ὅπωςδὴποτε δ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶνε ἀξία λόγου δι' ὅσα ἐξ αὐτῆς μαθάνομεν περὶ τῆς νόσου τοῦ Κριτοπούλου καὶ τῶν ἱατρικῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς παρέσχεν εἰς αὐτὸν ὁ Κουέκκιος. Ἄξιον δὲ προσοχῆς εἶνε καὶ τὸ εἰς τὴν ἐκδοθησομένην ὅσον οὕτω

¹ Ἐξάγειται τοῦτο ἐκ σημειώματος τοῦ Θωμᾶ ἀρχιέρου (Duguet) ἐπὶ βιβλίου ἀφιερωθέντος ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν Κριτόπουλον. Ἴδε ἀρ. 161 τῶν ἐντύπων τῆς ἐν Κιτρῷ Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης (Μαζουράκη σ. 2 κ. ἐ.). Ὁ Ἄγγλος λόγιος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος τοῦ μηνός (κατὰ ἀρχαιότερον ἠηρητισμὸν ὡς αὐτὸς λέγει: ἐν τῇ ἀφιερώσει), καθ' ἃ καὶ τῶν ἡμετέρων λογίων καὶ βιβλιογράφων πολλοὶ συνείθισον μέχρι τῶν κατωτάτων χρόνων καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κριτόπουλος ἐν τῇ ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀναγνώστου πρώτῃ ἐπιστολῇ. Εὐχῆς δ' ἔργον θὰ ἦτο, ἂν τις παρ' ἡμῖν συνέλεγεν ἐκ χειρογράφων καὶ ἐντύπων βιβλίων τὰς τοιαύτας μνηολογίας, ὅπως διὰ συνδυασμοῦ πρὸς ἄλλα ἀσφαλῶς κεχρονισμένα γεγονότα γνωσθῆ πρὸς τίνας τῶν καθ' ἡμᾶς μηνῶν εἰθίζον νὰ παριστάνωσιν ἀντιστοιχοῦντας οἱ ἡμέτεροι τοὺς ἀρχαίους μηνάς.

² Ἴδε Διμητράκοπουλον ἐνθ' ἀν. σ. 10. — Ῥενιέρου ἐνθ' ἀν. σ. 31.

³ Dietelmair ἐνθ' ἀν. παρὰ Διμητράκοπούλου ἐνθ' ἀν. σ. 17.

Ἀνατομικὴν τοῦ Κουεκκίου συνταχθὲν ἐπίγραμμα. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐξεδόθη πράγματι ἐν Νυρεμβέργῃ τῷ 1632¹ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Anatomia Philologica, περιέχει δὲ καὶ ἐννέα λατινικὰ ἐπιγράμματα εἰς τὸν συγγραφέα διαφόρων ποιητῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τοῦ Κριτοπούλου.

Ἐπὶ δὲ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο ἐπιστολῶν τοῦ Κριτοπούλου σημειῶνω ἐνταῦθα, ὅτι τῆς ἀνεκδότου αὐτοῦ ἀπλοελληνικῆς Γραμματικῆς, ἣν οἷς καὶ τὰς διορθώσεις εἰς τὸ Γλωσσάριον τοῦ Μεουρσίου συνέγραψε τῷ 1628 ἐν Στρασβούργῳ, οἰκῶν παρὰ τῷ καθηγητῇ Bernegger², κώδιξ σώζεται ἐν τῇ βασιλικῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἀννοβέρου ὑπ' ἀρ. 537, σύγκαιται δ' ἐκ δεκαοκτὼ φύλλων εἰς μέγα σχῆμα καὶ εἶνε αὐτόγραφος κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ F. Bodemann³. Ἀλλὰ δὲν σαφηνίζεται, ἂν οὗτος λέγων κώδικα αὐτόγραφον ἐννοῇ γεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κριτοπούλου ἢ πρωτόγραφον καθ' ὄλου, οἷος ὁ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Bernegger γραφείσ καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Κριτοπούλου ὑπὸ τοῦ Παύλου Wunderlich, ὃν ἰδὼν παρὰ τῷ ἐν Στρασβούργῳ καθηγητῇ ὁ Ὁλλανδὸς ἐκδότης Ἰλζεβίρος ἐζήτησαν, ὅπως ἐκδώσῃ. Τὸ πρωτόγραφον δ' ἐκεῖνο ἐστάλη πράγματι ὑπὸ τοῦ Bernegger τῷ 1630 πρὸς τὸν ἐν Ὁλλανδίᾳ Voss, ὅπως μεριμνήσῃ περὶ τῆς τυπώσεως, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐτελέσθη διὰ λόγους ἀγνώστους⁴. Ἐπιστράφη ἄρα ἔπειτα ὁ κώδιξ ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ Voss εἰς τὸν Bernegger καὶ εἶνε ὁ αὐτὸς

¹ Ἀντίτυπον τῆς ἐκδόσεως ταύτης εὕρισκται ἐν τῇ Βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μονάχου κατὰ φιλικὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν αὐτῇ ἐπιμαλητοῦ τῶν χειρογράφων κ. Leidinger. Οὗτός μοι ἀνακοίνωσεν πρὸς ταύτους, ὅτι παρὰ τῷ Zedler ἐνθ' ἀν. μνημονεύεται καὶ ἐκδοσις τῆς Ἀνατομικῆς ἐν Λειψίᾳ τῷ 1654, ἀλλ' αὕτη δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Μονάχου. Ἄξιον προσοχῆς εἶναι, ὅτι παρὰ τῷ Zedler ὁ Κουεκκίος ὀνομάζεται ἐσφαλμένως ἀντὶ Γρηγορίου Γεωργίου καθ' ἃ καὶ ἡ πατρίς.

² Ἴδε Δημητράκοπουλον ἐνθ' ἀν. σ. 59 κ. ε. — Μαζαράκην ἐνθ' ἀν. σ. 74.

³ Die Handschriften der Kgl. öffentlichen Bibliothek zu Hannover

⁴ Ἐν Ἀννοβέρῳ. 1867 ἀρ. κώδικος 537.

⁵ Ἴδε Δημητράκοπουλον ἐνθ' ἀν. σ. 60.

ὁ νῦν ἐτι ἀποκαίμενος ἐν Ἀννοβέρῳ ἢ, ἔχομεν δύο κώδικας χωριστούς;

Τέλος δὲ ἀναγκαῖον θεωρῶ νὰ καταστήσω γνωστὸν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὸν βίον τοῦ ἐπιφανοῦς Κριτοπούλου, ὅτι ἐν τῇ Ἀστικῇ βιβλιοθήκῃ (Stadtbibliothek) τοῦ Ἀμβούργου ἐν τοῖς εἰς σχῆμα φύλλου τόμοις IV, XI, XVI, XLIX τῆς Supellex epistolica περιλαμβάνονται ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἐπιστολαὶ αὐτοῦ, γραφεῖσαι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1626 καὶ 1629. Εὐχαρίστως δὲ δημοσιεύω ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τῆς εἰρημένης βιβλιοθήκης ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ μου προθύμως σταλεῖσαν σημείωσιν, περιλαμβάνουσαν τὰ ὀνόματα τῶν εἰς οὓς ἀπεστάλησαν αἱ ἐπιστολαί, τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς ἕκαστον σταλέντων πρωτοτύπων ἢ ἀντιγράφων γραμμάτων, τὰς χρονολογίας αὐτῶν καὶ τὸν τόμον τῆς Supellex ἐν ᾧ περιλαμβάνονται ἕκασται αἱ ἐπιστολαί.

Ἐπιστολαὶ σταλεῖσαι εἰς					Supellex
Matthias Bernegger	2	Πρωτότυπα	1627.	1628	XVI
Jo. Conr. Brotbeck	40	"	1626 -	1629	} XLIX
Joh. Glöckler	6	"	1627.	1628	
Wolfg. Hauser	1	"	1629		
Joh. Schmidt	1	Ἀντίγραφα	1629		XI
Erh. Weinmann	3	Πρωτότυπα	1629		IV
Barbara Sophia v. Württemberg	3	"	1628.	1629	} XLIX
Eberhard v. Württemberg	3	"	1628.	1629	
Joh. Friedr. v. Württemberg	9	"	1627		
Ludw. Friedr. v. Württemberg	2	Ἀντίγραφα ;	1628.	1629	
Ἄδηλον	5	Πρωτότυπα	1627		

...